

האנייה 'קדימה', (שם קודם Rafael Lucia ושם צופן 'מיכאל') יצאה מוונציה ב-5 בנובמבר 1947 ועל סיפונה 794 מעפילים. מועד רכישתה והכנתה להפלגה מופיע במקורות שונים בתאריכים שונים.

על פי יומן המבצעים של המוסד לעליה ב' מוזכר השם 'מיכאל' כבר ב-29 בינואר 1947 על ידי שמריה צמרת ואחר כך ב-11 בפברואר, נראה שצמרת, מכנה בטעות את 'המעפיל האלמוני' בשם זה.¹

עדה סרני בספרה 'ספינות ללא דגל' מספרת על רכישתה של 'רפאלוצ'ה' בנאפולי כחלק ממאמץ מזורז להביא אנייה בזמן שועדת UNSCOP עושה בארץ אך עוברת בתאורה לסיפורה של Lucia ('י"ד חללי גשר הזיו') ויציאתה מיער מילריאנו.² יתכן שהדמיון בין השמות Rafael Lucia ו-Luciana יצר את הבלבול.

על פי מאמרו של יהודה בן צור קדימה מיכאל Rafael Lucia 14.3.2004 זאב פז והגדעוני אבינעם אדם קופשטיין העביר ו את הספינה ביוני מנאפולי לים האדריאטי.

'קדימה' אכן יצאה מוונציה ושמה הקודם היה Rafael Lucia, זו הייתה ספינת מפרש דו תרנית בדחי 200 טון עשויה עץ, אורכה היה 43 מטרים. הספינה הושקה בשנת 1921 מצוידת במערך מפרשים ובמנוע דיזל גרמני.

הספינה נרכשה על ידי אנשי המוסד בקיץ 1947 והועברה לפורטו ונרה שליד לה-ספציה, מנהלי המספנה התקשו לשתף פעולה, כנראה בשל לחץ המודיעין הבריטי, ועדה סרני החליטה להעביר את הספינה לונציה.³ באמצע יוני הקיפה האנייה את המגף האיטלקי והפליגה אל צפון הים האדריאטי, בהפלגה השתתפו זאב רותם (המפקד המיועד) ואדם קופשטיין. בונציה המתין לספינה אריה קפלן שנתמנה כראש כצוות ההכנה.⁴

ההכנה כללה בנייתה של קונסטרוקציית מתכת כבסיס לדרגשי הלינה, הקונסטרוקציה הורכבה ממוטות בנין (פיגומים) שהוכנו לפי מידה וחוברו במחברים

¹ עמ' 21 ביומן אבל גם וניה לא מתמודד עם השם ולא נותן לו פוטנט

² סרני – ספינות, עמ' 142.

³ שם, עמ' 149

⁴ ינאי ואלמוג שערים – אריה קפלן סיפור המעשה עמ' 448.

ייעודיים המשמשים להרכבת הפיגומים בבניין, שיטה זו ייעלה מאוד את העבודה וההכנה הושלמה תוך ימים ספורים.⁵ בנוסף הותקנו באנייה מטבח, שירותים ומרפאה. במקביל צוידה הספינה ב-16 טון דלק, 26 טון מים ומזון ל-14 ימים עבור 800 מפליגים.⁶

בשלב ההכנות הגיעו לספינה אנשי הפלי"ם חיים וינקלר, זאב פז ונירה הררי כמלווים, כ'גדעוני' הצטרף להפלגה מקס כהן. הצוות השכיר מנה רב חובל איטלקי ושמונה אנשי צוות, אחד מהם יהודי אמריקאי.⁷

המעפילים המתינו במחנה ליד מילנו בשם 'נקודת עליה א' שם שהו מספר חדשים קודם להפלגה. הקבוצה מנתה 794 מעפילים מתוכם למעלה ממאה ילדים ותינוקות מתחת לגיל שלוש. בניגוד להפלגות קודמות מאיטליה התאמצו אנשי המוסד להסתר את שלבי ההתארגנות מעיני המקומיים. התכנית הייתה להסיע את המעפילים באוטובוסים ממילנו אל נקודת המפגש של נהר הברנטה עם תעלת גורזולה שם המתינו להם ארבע סירות מנוע גדולות. הסירות נועדו להוביל את המעפילים, 200 איש בסירה, אל האנייה שהמתונה בלגונה ליד האי פלסטרינה שמדרום לוונציה.⁸ האוטובוסים תוכננו להגיע בזוגות ובהפרשי זמן כדי שלא ליצור התקהלויות ולא למשוך תשומת לב אך הנתיב שהותווה לאוטובוסים עבר בגשר צר שמידותיו לא נלקחו בחשבון. האוטובוסים הראשונים נעצרו, אוטובוסים נוספים המשיכו להגיע ולהצטבר בנקודה. לבסוף נמצאה דרך חליפית אך וכל האוטובוסים הגיעו לחוף ההעמסה בו זמנית. ההמולה משכה סקרנים ומישהו הודיע למשטרה.⁹ המארגנים פעלו בזריזות וכשהגיעה המשטרה כבר לא היו מעפילים בחוף, הסירות יצאו הימה התרחקו מעט מזרחה ואז פנו צפונה וחזרו לתוך הלגונה דרך תעלת קיוג'ה. השוטרים שהחלו לסרוק את החוף ואת הים ולא חשבו על האפשרות שהסירות חזרו ונכנסו ללגונה ולא אתרו את האנייה.¹⁰

החיפזון בהעמסה גרם לכך שלעליה לאנייה התלוו אי סדר, ויכוחים וצעקות אך לבסוף הצליחה האנייה לצאת לים בטרם זרחה השמש. ההמולה גרמה לכך שארבעה עשר אנשי פלי"ם שסייעו בהעמסה נשארו על האנייה והורדו רק למחרת

⁵ קיפי 448

⁶ ארקוני – מטות, עמ'

⁷ אמ"ה דוח המפקד 21.11.47

⁸ דו"ח המפקד אמ"ה

⁹ סרני – ספינות, עמ' 149

¹⁰ סרני שם שם

בסירת המנוע (היחידה?) לחוף אנקונה.¹¹ כשהגיעה הסירה לחוף נעצרו האנשים כמהגרים בלתי חוקיים ועדה סרני נאלצה להפעיל קשרים כדי לשחררם.¹²

הספינה המשיכה בנתיבה דרומה לאורך הים האדריאטי, ההפלגה התנהלה באיטיות בשל החשש ממוקשים צפים. בנתיבה עברה הספינה ליד קורפו וכשעברה את כף מטפן פנתה מזרחה ועברה מצפון לכרתים, לאחר מכן במעבר הסקרפנטו פנתה דרום מזרחה לנתיב העובר מדרום לקפריסין לכיוון לבנון.¹³

בשלב זה הוחלט במוסד להפגיש את הספינה עם 'אלברטינה' שהייתה גם היא בדרכה ארצה ולקלוט את מעפיליה. המפגש תוכנן להתבצע 5 מייל מדרום לכף א-נמור שבטורקיה. 'אלברטינה' הייתה אמורה להחזיר את הצוות הזר לאיטליה. ההוראה לביצוע המפגש הגיעה ב-14 בנובמבר בשעה 10:20 עת הייתה הספינה עוד מערבית לקפריסין אך היא התקבלה באי רצון, בשעה 14:35 דווח מהספינה כי פנתה צפון מזרחה לנקודת המפגש אבל בהסתייגות:

שנינו קורס לכף נמור. עמנו 120 תינוקות רעבים שלא אכלו כבר היום אין לנו כל אוכל אם 'פטר' לא יוכל להעביר לנו מזון – נסע ישר לארץ¹⁴

'קדימה' שעל סיפונה היו מאה ילדים ותינוקות יצאה לדרכה עם ארגזים ובהם מוצרי חלב שנרכשו במיוחד עבור הילדים אך כשנפתחו הארגזים בים הסתבר שהמארגנים נפלו קורבן לתרמית ובארגזים היו אבנים.¹⁵ בהמשך היום החלו בעיות קשר עם 'אלברטינה' ובסופו של דבר החליט המפקד שלא לבצע את המפגש.¹⁶ במרחק יום הפלגה מחופי הארץ הושלכו מהסיפון כל הסימנים המעידים על הימצאותם נוסעים בספינה, גם מיכל המים הנתיק שהיה על הסיפון הושלך לים והמעפילים נצטוו להסתתר.¹⁷

ביום שבת ה-15 בנובמבר בשעה 11:35, כשהייתה הספינה כ-70 מייל מערבית לבריות עבר מטוס מעל האנייה ומיד אחר כך הגיע מטוס נוסף, שזוהה על ידי מפקד זאב רותם כ'לנקסטר', והחל לחוג מעליה, המלווים העריכו כי המטוסים לא זיהו את האנייה כאניית מעפילים משום שסיפונה היו ריקים מאנשים.¹⁸ ההערכה הייתה

¹¹ יהודה בן צור אומר שהם נרדמו, וינקי טוען שעדה שכחה אותם ועדה טוענת שהם נשאו כדי לעזור סרני – ספינות, עמ' 150.

¹³ דוח זאב 21.11.47

¹⁴ אמ"ה מאת מיכאל אל ארנון 14.11.47 14:35

¹⁵ וינקי חיים סיפור המעשה עמ' 229

¹⁶ דו"ח המפקד

¹⁷ וינקי 228

¹⁸ המפקד התעלם מהמראה החריג של שניים עשר תאי שירותים מאולתרים על הסיפון

מוטעית, כעבור שעתיים הגיע זוג נוסף של מטוסים ושמר מגע עם האנייה עד הגעתה של המשחתת Venus. כשהייה ברור שהאנייה זוהתה התירו המלווים למעפילים לעלות לסיפון, להתאוורר ולהשתמש בשירותים. מפקד האנייה הורה להוריד מהירות כדי שהכניסה למפרץ חיפה תיעשה באור יום. באור ראשון התקרבה המשחתת לאנייה והציעה עזרה.¹⁹

בשעה 12:15 משנכנסה הספינה לתחום המים הריבוניים עלה צוות השתלטות על הספינה, לא הייתה התנגדות. מפקד הספינה הסביר בדו"ח ההפלגה כי בשל המצב הרעוע של הספינה וריבוי התינוקות והילדים החליט להימנע ממאבק.²⁰

בדו"ח ה-FSS הבריטי (Field Security Section) שיורט על ידי שירות הידיעות של ארגון ה'הגנה', מצוין בנימת הפתעה ושביעות רצון כי עליית המלחים על האנייה עברה בשלום:

כמעט לא היו סימנים לתעמולה האנטי בריטית הבלתי מרוסנת וההיסטרית הרגילה... לא היו שום כתובות תעמולה מלאות גידופים ועלבונות כרגיל... האנייה הגיעה לחיפה כשדממה שוררת עליה, ירידת הנוסעים החלה בלי אינצידנטים

נראה כי הסוכנות היהודית נתנה עתה הוראות להגנה ולפלמ"ח להתנהג ביתר תבונה ובאופן תרבותי...²¹

בחיפה ברציף הדמעות' המתינה למעפילים אניית הגירוש Runnymede Park, המעפילים נחקרו על ידי הבולשת הבריטית אשר התעניינה בעיקר בבדיקת הסתננותם של גורמים קומוניסטיים לקבוצת המעפילים.²² אחרי החקירה הועלו לאניית הגירוש ונשלחו לנמל פמגוסטה שבקפריסין משם הועברו במשאיות למחנה קסילוטימבו.²³

והברזייה המאולתרת שנראה בעליל שנועדה לשרת מאות אנשים. ומצד שנ הוא גורס שכלים איטלקיים זרים במרחב ועדיף לרכוש אניות בלבנט ולהפליג אית לאירפה
¹⁹ דו"ח מפקד הוונס

²⁰ דו"ח המפקד

²¹ אמ"ה דוח המודיעין אשר יורט , תורם והופץ בין גרמי המוסד 24.11.47

²² לצטט

²³ הארץ, יום שלישי, נובמבר 18, 1947, מדור, Front page, עמוד 1

